

Té scheutig ?

Enkele teksten literaire creatie van Willem van Waes
Academie voor Muziek, Woord en Dans, Sint Niklaas 2011 - 2012

INHOUDSTAFEL

1	TE ?	3
	▪ <i>Prins Ypieel</i>	3
2	TE LEVEN.....	4
	▪ <i>Strem</i>	4
	▪ <i>Driekoningen, driekoningen</i>	4
	▪ <i>Nu</i>	7
	▪ <i>Plant en leed</i>	7
3	TE SCHEUTIG ?	8
	▪ <i>Gedenk geschenk</i>	9
	▪ <i>Hosanna</i>	10
	▪ <i>Tegenstroom</i>	10
	▪ <i>Bekoorwoorden</i>	12
	▪ <i>Werklijkheidi</i>	12
	▪ <i>Bizonder</i>	14
4	BEESTIG	15
	▪ <i>Aankomst</i>	15
	▪ <i>Liefde in tijden van onderzoek</i>	18
	▪ <i>De sjamaan</i>	20
	▪ <i>Makelu</i>	22

1 TE ?

▪ Prins Ypieel

ik ben in de grond
al zeg ik het zelf
een sociaal en welwillend mens
ik ben een goede buur
zit in de participatieraad van een school
en hier en daar in een bestuur

ik ben een goede vader en echtgenoot
geen klus is te zwaar geen karwei te groot
maar alles heeft een grens
ik heb mijn principes
en die hou ik als verantwoordelijk mens

zo heb ik een hekel
aan saaie pieten pushup behaas
hangtieten en Brusselse kaas
bwaahh

kletskousen snoer ik de mond
zeurders doe ik zwijgen
want ik ben in de grond
goed opgeleid
en alleen tot een
goed gesprek bereid

ik gruw

van reclame voor uitvaartverzekering
tegenwind bij een asuitstrooiing
en madammen in een vier maal vier

ik baal van betweters en soapseries op TV
van onbeleefd schrokkerige eters
en vooral te dun papier op de WC

het is me allemaal teveel
en ik doe ook niet meer mee
aan politiek geleuter nee!

maar in de juffrouw van de kleuters
school iets onvermoeds
zij geeft me de moed
haar hand te vragen
in de participatieraad
heb ik over de rest nog niet gepraat
dat zien we nog wel
behalve als het donker is
en alles vast
prettig op de tast

2 TE LEVEN

- **Strem**

ik probeer op de rem
van de tijd te staan
ik strem het nu
ik wil met lijf en leden
in het heden bestaan

niet zijn is zo leeg
niet meer dan een herinnering
niet met huid en haar hier horen
niet voelen
niet denken
niet eten slapen spelen
niets zijn

als er almachtigheid
en barmhartigheid
zou
zijn

waarom die onverbiddelijk rechte tijd
waarom geen herkansingen en probeersels
met wat lussen ondertussen
maar alleen
onmiddellijk hier en nu
en niet
daar nog eens
of ooit

alleen
vastheid
na
een hemel
poort
ofzo
enzo
vort

- **Driekoningen, driekoningen**

drie koningen
drie volwassen koningen
zingen
zingen donkere dagen vol
vol geluk
zoetzuur geluk voor oud-eenzamen
in kille zaaltjes zieligheid

drie koningen
drie altruïstische koningen
nobel edel en moedig
zingen zichzelf barmhartig warm

de oudjes gluren
wantrouwig
en lachen
lachen een traan

dementen
de meeste dementen
blijven
blijven star gevangen
onbewogen behalve Jef
want Jef pinkt na zeven jaar

zijn eerste traan

Jefs traan
wordt opgedopt
zorgvuldig opgedopt
“zeg Clara hebt ge ‘t gezien
Jef heeft geweend na zeven jaar geweend
van contentement misschien”

*gedoeme denkt Jef
moeten ze voor 'n mens
in zijn ellende en in zijn afgang
nog onnozel stomme liedjes zingen
ik zou liever achter de wijven zitten
in plaats van in een rolstoel
maar ik kan niet meer
ge zoudt van minder bleiten*

*en Maria die stomme trut
denkt da 'k ween van contentement
“Clara,” zei ze “Clara hebt ge ‘t gezien
Jef heeft geweend
na zeven jaar geweend
van contentement misschien”*

*Niets van
ik zal het zelf wel weten
het was van compassie gedomme
compassie met mezelf
zie me hier in die stoel zie mij hier hangen
al triestig genoeg
en dan komen ze met onnozele gezangen*

drie koningen
drie welwillende koningen
laven zich
laven zich aan hun weldadigheid
aan iedere lach aan iedere traan
en als ze weggaan
samen weggaan
hebben ze het goe gedaan

“voila” zeggen ze “voila dat was goe
nu zullen we eens uitgaan
en hebt ge die traan gezien
en die lach allee geweldig toch
we doen het nog”

▪ Nu

mijn lot
het pensioen
is geheel mijn deel

mijn elektrische trein op zolder
gelukkig nog kapot
railst me
veilig rond het zwarte gat

eerst de loc gerepareerd
de rails geïnspecteerd
rust roest
schuren zal helend lang duren

de tijd klokt de kippen op stok
de blok erop
mijn pensioendag zit erop

eten
zappen
voldaan het bed in stappen
slapen gaan

de holle dag die aan
zal komen
voldromen
opstaan
mijn warme plaats vergaan

ik kringspoor mij
en hoor erbij

onbeduidend
onbeholpen
onbenullig
onbestaand

tot slot
mijn lot

▪ Plant en leed

Maïs treurt
in het zicht van de haksel beurt,

aardappelloof wacht half verdord en verstrooid
tot de grond wordt opengescheurd
en de knollen geroid.

Rijpe tarweakkers rouwen voor
ze worden onthoofd
en van hun eigen aren beroofd.
Gras gruwet voor de hooidoed.
Iedere halm verlangt
tenslotte voor
haar zaad een rulle voor.

Beste vegetariër of veganist
ken je na deze elegie het menselijk refrein:
“Och planten voelen toch geen pijn.”
Maar weet dat jij je vergist

Want ongestoord
wordt door de mens verder gemoord.
Het plukken en persen, malen en pletten, koken en versnijden
gaat onophoudelijk voort.

Planten willen verder leven
en niet ondergaan
in stil verdriet

En ook al schenken ze het beste van zichzelf:
bladeren, bloemen, wortels, vruchten, zaden en groen,

toch denkt niemand aan het leed, de pijn en de ellende
dat wij die planten aandoen.

Terecht nemen zij wraak met scherpe stekels,
prikkende netels, stuifmeel voor allergie
en valse vruchten vol venijn.
Het is de billijke vergelding voor hun pijn.

Tenslotte zijn zij de beroofden, de slachtoffers,
die weerloos geworteld in de grond
ieders prooi zijn, belaagd en verwond
door insect, grazer, vogel of parasiet
en vergeet de mens niet.

En al vind je het goed
of niet
wij leven op oorlogsvoet.
Planten bieden weerwerk tegen ons geweld.
Er bestaat geen enkel onschuldig veld.

Planten willen leven
en niet geroid, gemaaid, geschild en bereid
om zich tegenzins
aan ons
te geven.

3 TE SCHEUTIG ?

- Gedenk geschenk

Het geschenk
dat ik bedenken, moet
oorspronkelijk, tegelijk
zinnebeeldig, concreet, zindelijk
en proper zijn, het moet mooi afgeven,
met een strikje, en als je het overhandigt
een geluidje maken, een geluidje dat van alles is,
schuchter, of beter nieuwsgierigmakend, maar ook
zeker geheimzinnig en opgewekt, een mantrasymfonie ervaring
DUS
vooral eenvoudig, want ik hou van het simpele zonder de nuance,
het persoonlijke te vergeten, het moet iets van mezelf
bevatten, het moet me re-pre-sen-teren, dus niet
te klein of onopvallend, het mag eigenlijk
wel prachtig zijn, erg prachtig
zelfs, zodat, ja, zodat
ze het herkennen,
als iets typisch
van mij!

▪ **Hosanna**

hos Johanna uitverkoren
in de hemel op een kemel
de hemel van drie honingen
de kemel van drie koningen

heinde verre koedoe bokken
huppelen mee op zebra sokken
voor Johanna
haar savanna
waar mijn zachte bedding wacht
oh Johanna
zon met manna

griffioenen oogsten zoenen
uit de mooiste vrouwenschoenen
lieve kinders
eten vlinders
uit het lichtste van de lucht
ga Johanna
kijk en zucht

lentefrisse bloemkelkblaadjes
lucide frêle spinseldraadjes

myriaden druppels dauw
tintelen Johanna
kom gauw
want diepgroen als smaragd
wacht de mythische nacht

amoureuze overuren
muizenvolle voorraadschuren
blijf Johanna
in Havanna lacht
de aller-langste nacht
hos Johanna
oh zo zacht

hos Johanna zo volkomen
op een kemel in de hemel
de kemel van drie honingen
de hemel vol beloningen

▪ **Tegenstroom**

een meermin
zwemt in de zee
nooit met de stroming mee
maar er tegen in

zodat haar prachtige haar
golft daar
waar het hoort te golven
over haar schouders
rond haar borsten
tot net over haar
schubbenstaart

want bij een zeemeermin
is alleen haar
hoofd behaard

▪ **Bekoorwoorden**

voor Conny

je hebt me genomen
ik wachtte stil
schuchter ongerept onbeschreven
ik weet wat je wil
passievol altijd streelser
immer speelser

want mijn blank daagt je uit
je poëtische pen spuit
ledigt zich in mij
ik ben ingewijd beschreven
steeds en steeds vervuld

ik maakte je te gek
en door je dolle heen
ben je ren je en pen je
je obsessies elders neer
nooit meer oh heer nooit meer
in mij

ik draag de krassen van jouw waanzin
ooit onbeschreven nu beklad

haat ik jou en je onaffe onvolkomen drift
in mijn kaft gevat
in mijn bladen gegrift

ik ben verworden
een last die past in de kast
waar ik sta verkommer en verga

in mijzelf ben ik nooit meer vrij
hoor ik er nooit meer bij
ben nooit meer maagd
nooit meer gevraagd
nooit meer onbeschreven
terwijl jij letterlijk
bent geschift
ik ben wat ik was
en ben gebleven
als een schrift
half vervuld
vol schuld
de klad
erin

▪ **Werklijkheidi**

**op de praaltafel van haar borsten
draagt zij goud
haar parel daagt de wereld uit**

zij lokt gulzige vissen in haar fuik
terwijl hij denkt:wie het scenario
schrijft blijft aan zet

ook hij verdwaalt in haar vangnet
heeft niet de moed goed
in het eigen hart te kijken
het hare is spannender

ik warm haar op denkt hij
ik open haar slot

dat is buiten haar aard gerekend
alleen een opening
in haar bewapening
om tot slot te storten

**kom zegt ze kom
vervul je droom
stuw mij en stroom**

▪ **Bijzonder**

De man met absurditisch
aan zijn linker hersenkwab
- uiterst gevoelig en muzikaal -
speelt met één teen
fenomenaal cimbaal

hij weet meteen in welke toonaard
het fruit dat hij verlangt in de boomgaard
hangt

hij hallucineert wat hij begeert
buffelkoppen in de lucht op de vlucht voor indianen
en een bord gestoofde overrijpe spruitjes

er is iets raars aan deze man
die denkt als het kan
dan
zou ik
ja dan

maar niet te stuiten
als niemand ademhaalt tijdens de daad
ademloos
denkt hij dan
en zuigt er zelf een puntje an

dokter doet het pijn
een man met absurditisch te zijn
denkt hij ondertussen tussen
de noten door speelt zijn andere teen een wijsje

meisje meisje aan mijn hand
waarom zet je mij aan de kant
ik ben de klos
laat me dus los

of

zet de kers
vers
op de taart
in het gras
in mijn boomgaard

4 BEESTIG

(Extract uit een verhaal in wording)

Inleiding

Thomas (de ik-persoon) werkt in Zuid-Amerika aan een internationaal onderzoek naar libellen. Het project betekent voor hem een belangrijke stap in zijn carrière. Dus wil hij werken, werken en nog eens werken. Hij wil zijn energie niet nodeloos laten weglekken, en hij wil zeker niet in de gevaarlijke val van de liefde trappen.

Hoewel beminnelijk, is Thomas tot nu toe een vrij man gebleven. Het project dreigt echter de moeilijke relatie met de liefde te compliceren.

▪ Aankomst

dinsdag 16 september 2008

De regen druppelt nog na als ik in Baces aankom. De chauffeur zet mijn bagage onder het overstekende dak. Hij knikt als afscheid en vertrekt.

Ik draai mijn horloge acht uur terug, en ben lokaal.

Van onder het ruim overstekende dak kijken donkere ramen me hol-ogig aan. De zon breekt door.

Een kleine donkere jonge dame, haast nog een meisje, verwelkomt me.

“Martha Liliana”, zegt ze, ze schudt me de hand.

Martha Liliana vertelt enthousiast blij te zijn met deze job, ze kan werk combineren met studeren aan de hogeschool in Lañas, een stad zo’n twintig kilometer verderop.

“Kom.”

Ze pakt de valiezen en verdwijnt in de donkere gang.

De vloer ruikt naar petroleum. Ik vermoed tegen termieten.

In de woonkamer gulpt het licht van de lage zon naar binnen.

Verder in de slaapkamer zet Martha Liliana mijn valies tussen het grote dubbelbed en een massale kleerkast. Een opgerold muskietennet hangt als een machtig baldakijn boven het bed.

Ik wijs omhoog.

“Malaria?”

“Nee knobbelkoorts.”

Niet zo prettig denk ik. Ze leest mijn blik.

Ze haalt haar schouders op en duwt een rood schouderbandje onder haar topje.

“Niet zo erg, hier komt het weinig voor, alleen als het regenseizoen lang duurt.”

Ze schudt haar lange krullen heel beslist.

Ik gooi mijn rugzak op een antieke stoel met doorgezakte gevlochten zitting, en hang mijn regenjas over de leuning.

Ik kijk naar buiten. Door het raam zie ik naast het grote terras, een ronde watertank op een hoge betonnen sokkel.

Ik stap achter Martha Liliana naar de schaars bemeubelde woonkamer. ‘Toch al een echte vrouw’ denk ik terwijl ik haar contouren monster. Een eettafel met vier stoelen, een zithoek

met oude lage leren zetels, een massief houten salontafel. In de hoek op een schap speelt de TV. Martha Liliana zapt door tot een documentaire.

“Dat zien jullie liever dan telenovelas, niet?”

Ze glimlacht.

De muren van de woonkamer zijn kaal. Een grote bleke plek verraadt een vroegere lijst. Door de grote schuifdeur zie ik verderop in de tuin een dak boven de warrige struiken uitsteken.

“De werkplaats”, antwoordt ze op mijn onuitgesproken vraag.

Ze draait zich om en toont de witbetegelde ingerichte keuken.

Alles is er: kookplaten, koelkast, microgolf... zelfs tafel en stoelen. We bekijken het hele huis van portiek tot zolder. En ik bekijk haar, na mijn lange reis is zij een oase.

Tenslotte toont ze de proviand in de koelkast.

Op een papiertje heeft ze een adres gekrabbeld.

“Een heel goed restaurant,” zegt ze, “hier in Baces. Tot morgen.”

“Hoe laat kom je morgen?”

“Zeven uur.”

Ze vertrekt zwierig op een soort koersfiets.

Het huis is erg netjes. Het ruikt overal naar petroleum of insecticide, maar ook naar parfum.

Dit is dus mijn verblijf voor de komende twee jaar.

Ik eet een broodje, leg het adres van het restaurant op het nachttafeltje, en probeer het bed.

Martha Liliana lacht me wakker.

Blijkbaar had ik alle deuren open laten staan en was ik met mijn kleren nog aan in slaap gevallen.

Ze maakt het ontbijt klaar.

“Ik zorg voor proviand, was en schoonmaak, en tegen bijkomende betaling help ik graag in de werkplaats. Ik zal helpen waar ik kan,” lacht ze, “en deze namiddag brengt Ignatio de wagen. Dat is het dan voor vandaag.”

Ze vertrekt, springt op haar fiets, gaat even recht in het zadel zitten en veegt haar lange krullen over de schouders.

Op verkenning blijkt de werkplaats een vuile asfalt vloer onder een groot afdak. Kriskras door elkaar enkele metalen stakasten, bassins, aquariums, pompen, filters en een wirwar van leidingen en hevels. In de hoek staat een kleine elektriciteitscabine. In de kasten staan enkele slordige technische dossiers. Na wat zoeken en proberen blijkt zo wat alles te werken.

In huis bekijk ik de paperassen die mijn voorganger Clem me naliet.

Clem is een beladen naam. Hij kon na een zwaar incident niet verder op het project blijven. Hij kon niet meer werken.

Naast het project interesseerde Clem zich ook voor geestverruimende planten. Geregeld werd hij in euforie van de straat geplukt omdat hij in het zicht van het politiestation de autobaan probeerde over te steken. De agenten van Baces waren meer dan tolerant en brachten hem trouw naar huis waar ze hem op bed kieperden. Daar bleef het bij.

Toen Clem eens temeer probeerde de Trans-Americana over te steken bracht Pablo, de beminnelijkste agent, Clem met een collega naar huis. Toen ze in Clems bed te midden poedertjes en paddestoelen Pablo's dochter, Joana, poedelnaakt in trance aantreffen, was het Pablo teveel. Hij rolde Joana in een laken en gooide haar eigenhandig in de laadbak van de pick up. Vervolgens stormde hij met getrokken wapen het huis binnen. De collega agent had de bui zien komen, trapte Clem de struiken in en snauwde. "Verdwij!" Pablo rende tevergeefs het huis door en stormde daarna vloekend en schietend de tuin in. Toen zijn lader leeg was, vertrok hij met zijn dochter. De collega politieman bleef ter plaatse, belde een ambulance en zorgde dat Clem met loeiende sirene naar de psychiatrische kliniek van Beria werd gebracht.

Dat was drie maanden geleden. Nu neem ik het project over én moet de reputatie hersteld.

"Wees voorzichtig. De geruchtenmolen in Baces draait altijd op volle toeren", had de rector mij verzekerd. Voor mijn vertrek ben ik gehersenspoeld. Geen amoureuze avonturen, tenzij zakelijk verantwoord en dan nog heel beperkt.

's Middags stopt, zoals aangekondigd, de wagen voor de deur, het blijkt een half versleten pick-up. Een man stapt slordig uit. "Hallo", roept hij terwijl hij het portier achter zich dichtslaat. "Ignatio."
Hij geeft me de hand.

"Hier zijn de boordpapieren en de landkaarten. Vergeet nooit het toegangsbewijs voor 'La Reserva Biological', zonder kan je niet met de auto naar binnen."

Hij toont een opzichtig bestempeld frommelig papier in een plastic hoesje.

"Belangrijk", voegt hij er aan toe, "voor de goedkoopste benzine moet je naar Beria."

Ik kijk hem vragend aan. Beria ligt op een goede 25 km.

Hij toont me een serie jerrycans die onder het zeil op de pick-up zijn vastgesjord.

"Iedere eerste zondag van de maand kom ik de wagen voor onderhoud ophalen."

"'s Zondags onderhoud?"

"Natuurlijk, in de week moet ik werken."

Hij ziet me fronsen.

"Het wordt droogseizoen dan kan je mijn motor huren", verzekert hij mij als troostprijs.

Hij gaat naar de wagen, laat een dikke multiplexplaat vanuit de laadbak tot op de grond en haalt een roestige motorfiets vanonder het zeil tevoorschijn. Het vehikel lijkt alleen uit frame, banden, motor en een koplamp te bestaan.

"Deze."

Ignatio wipt in de laadbak op de motor die in het afrijden aanslaat.

"Tot later!"

In een blauwe damp scheurt hij weg.

In de map 'auto' lees ik: 'Terreinwagen: zeven dagen op zeven beschikbaar, bij onderhoud beschikbaarheid van gelijkwaardige wagen.'

Ik blader door het dossiertje, nergens een handtekening.

Ik had het kunnen denken.
Ik ben in Latijns-Amerika.
Geweldig!

- **Liefde in tijden van onderzoek**

maandag 10 november 2008

Het is droog seizoen.
Eindelijk brengt het klimaat wat meer rust, geen onweer,
regen of verwoestende wind.
Nu kan ik me concentreren op de studie van de libellen in en
rond het natuurpark.

Iedere morgen schopt de zon de nacht tot ver achter de
horizon en barst het leven los. Hagedissen zonnen zich vol
energie, prille vogels schudden de veren en nippen water uit
de beek, die verder in het seizoen zal verdrogen. Een buizerd
wiekt laag over het land op zoek naar vroege thermiek, onder
de lommer van verre bomen wachten runderen loeiend op de
knarsende tractor met vers water.

Als het dorp ontwaakt, schuift de oude garagist de poort van
zijn ordeloze werkplaats open en zet een versleten
reclamebord voor autobanden buiten. Binnen drukt de sexy
kalender-stoeipoes een blinkende set Engelse sleutels innig
aan haar prachtige boezem.

Vanop de speelplaats klateren heldere kinderstemmen over de
daken. Het belsignaal verkondigt orde en stilte. Wanneer de
klassen het geschuifel en gegniffel hebben opgeslokt is er
ruimte voor het geroezemoes van de groentemarkt.

Langzaam stapelt de zon de ongenadige hitte op daken en
straten, velden en bossen tot alles stil, dor en stoffig op de
avond wacht. Pas in het donker herleeft het stadje. Mensen
flaneren op straten en pleinen. Op de terrassen wordt onder
lampionnen en bij spetterende muziek heerlijk gegeten,
gedanst en gedronken tot de milde nacht de muziek en de
stemmen toedekt. Als ver na middernacht het hoge gezang
van de kleine fluitkikker wegsterft, overleeft alleen het
eenzame verre gegons van een laatste vrachtwagen op de
autoweg.

Het droge seizoen begint hyperactief. Bloemen bloeien
schandelijk uitbundig en alles wat vliegt, kruipt of loopt,
bejaagt of belaagt een prooi of partner.

Voor ik hier aan het project begon, had ik me voorgenomen
niet aan een of andere lokale schoonheid te blijven plakken.
Ik hou afstand en smoor mijn lentegevoelens. Thuis hadden
mijn zussen me geleerd de gekunstelde spontaneïteit van het
vrouwelijke schoon te doorzien. Iedere opkomende
verliefdheid onderdruk ik door de zwakke of lelijke kanten van
schoonheid uit te vergroten: een harde stem of lelijke
uitspraak, een dik achterste of aanstellerige gebaren...
Gelukkig ben ik een goede waarnemer en meer dan alert.

Martha Liliana vertoont helaas geen enkel gebrek en ik blijk slecht gewapend tegen continu erotische uitstraling. Zelfs als ik overdag keihard heb gewerkt en 's avonds tien kilometer heb gelopen, slaap ik oosterse nachten vol zwoele dromen en miraculaties. Ik zoek een radicale remedie tégen de liefde. Gelukkig ken ik de werking van kamfer en monnikenpeper. De grote pot kamferpoeder waarmee ik de opgezette insecten tegen vraat beveilig, moet redding brengen. Iedere morgen schep ik een snuifje kamfer in de koffie. Het helpt: de lokale chica's worden weer opgedirkte grieten, borsten ontzwellen en décolletés zijn gewoon diepe uitsnijdingen en Martha Liliana is gewoon Martha Liliana een toegewijde hulp. Helaas worden na een tijdje kamferkuur mijn dagen en nachten onrustwekkend saai, dan laat ik de kamfer even achterwege. Als de wereld weer zwelt en zwoelt, herneem ik mijn dosis. Het werkt echt. Kamfer stopt niet alleen het verlangen maar ook het dromen. Ik schrijf niets meer: geen bedenkingen, geen gedichten en ook geen brieven meer. Werken is mijn zalige deel.

Telkens merk ik dat de verlokking opnieuw in Martha Liliana reïncarneert: altijd in een fris zomers kleedje of spannend topje met short, altijd goedgezind, lief en vriendelijk, dag in dag uit. Toch wil ik niet door de bliksem van de liefde geveld worden. Zolang ik nog kamfer heb, zal het lukken. De pot met kamfer en misschien ook ik, zullen het geen heel seizoen uithouden...

▪ De sjamaan

vrijdag 14 november 2008

Het project is wat rustiger. De meeste larven hebben zich ontpopt. Alles is netjes beschreven en met foto's gedocumenteerd. De aquaria zitten vol nieuwe larven. Eindelijk wat tijd.

Ik vraag Martha Liliana een afspraak te maken met haar oom om naar de sjamaan te gaan.

woensdag 19 nov 2008

Oom is een ronde goedlachse reus.

"Mijnheer professor" roept hij.

Hij schudt me de hand, een stevige behaarde en eeltige hand. Vanonder zijn dikke wenkbrauwen kijkt hij bedenkelijk naar mijn schoeisel en wijst naar zijn dikke bottines. "Met jouw schoenen raken we er nooit. We moeten na de autorit nog minstens anderhalf uur stappen. Ik wacht."

Hij gaat op het terras op een stoel zitten. Net een walrus, een speknek die schouderloos overgaat in een ronde brede rug. Als ik mijn bottines aan heb, staat hij soepel recht en stapt naar een hoge terreinwagen.

Na een rit van twee uur en ruim een uur stappen en klimmen langs nauwelijks zichtbare paden, stopt oom.

"Luister," hij kijkt rond, "ik hoor de bijen zwermen."

Ik hoor inderdaad een paar bijen rondvliegen.

"En dan?" vraag ik.

Martha Liliana kijkt ernstig. "Dit zijn agressieve bijen, de killer-bees, vorige week hebben ze een hond en een ezel doodgestoken."

"Wij zijn toch geen ezels", probeer ik lachend.

Martha Liliana kijkt me verwijtend aan. "Zeg geen domme dingen!"

Het gezoem zwelt aan. Oom kijkt rond.

"Zitten en zwijgen", beveelt hij, "nooit doodslaan, zeker niet als ze steken."

Hij hurkt. Wij volgen. Martha Liliana zit vlak voor me. Ze knoopt haar lange haar los en spreidt haar krullen als een sluier over de schouders. Haar blote onderrug komt onder haar topje uit en verdwijnt egaal bruin in haar short. Ik zie fijne donshaartjes op haar rug en hogerop de sluiting van haar BH onder het aanspannende katoentje. Ze steunt met een hand op de grond en met een arm op haar knieën. Haar borsten rusten op haar bovenbenen. Ze is sereen onbewogen en bloedmooi. Ik trek mijn pet wat vaster op mijn hoofd probeer aan iets anders te denken en wacht gelaten af. De zwerm wervelt over ons heen terwijl de tijd tergend langzaam loopt. Vliegen ze over? Nee, de eerste bijen landen. Zenuwachtig gonzend lopen ze over mijn huid. Ieder pootje heeft twee klauwtjes, iedere bij heeft zes pootjes. Ik voel ze allemaal. Meer en meer bijen lopen nerveus gonzend over mijn armen en in mijn nek. Mijn spieren spannen, ik zit ongemakkelijk en durf niet te bewegen. Als ik maar geen kramp krijg schiet het door mijn hoofd. Mijn maag krimpt tot een bange harde steen terwijl mijn hart bonst. Bij Martha

Liliana wriemelen honderden bijen over haren en schouders. Ik voel de ontelbare pootjes met kleine gemene weerhaakjes die mijn armen en nek irriteren. Het is bloedheet en toch krijg ik kippenvel. Ik moet kalmeren, ik adem diep met lange tussenpauzes. Mijn hartslag vertraagt. Mijn verstand en angst zet ik op nul en concentreer me op mijn hartslag. Meer en meer bijen verdwalen in de krullen van Martha Liliana. Andere krioelen over haar arm. Ze blijft onbewogen en ik zie haar trage regelmatige ademhaling Twee scherpe prikken in mijn oor en een zure geur. Ik verkramp van de schrik voor meer steken. Mijn hart klopt ongeregeld.

Ik moet de pijn negeren en diep ademen, bedenk ik. Als afleiding bijt ik in mijn knokkels en hou ik mijn adem in. Langzaam word ik de afstandelijke waarnemer van mezelf zoals ik in transcendente meditatie geleerd heb. Het helpt, ik ontspan en concentreer me op de fraaie vormen van Martha Liliana. De bijen wriemelen over haar rug, in haar krullen, op haar armen. Ze steken in de plooi van haar arm en in haar pols. Martha Liliana blijft onbewogen en ademt ongestoord rustig verder.

Wanneer het gezoem verstilt en de bijen vertrekken, dijt de scherpe pijn van de steken in mijn hals, oor en armen uit. Zelfs wanneer het al stil is geworden durf ik nog niet te bewegen. Martha Liliana kijkt om en lacht.

“Ze zijn weg, we zijn er goed vanaf gekomen.”

Ik vloek, sta ongemakkelijk recht en schud mijn hoofd om zeker te zijn dat alle bijen weg zijn. Ik reik Martha Liliana de hand en help haar recht.

“Weinig steken,” lacht ze, “we hebben geluk.”

Ik inspecteer haar op eventueel achtergebleven bijen.

“Geen bijen meer Martha Liliana.”

Ze luistert niet maar gooit haar hoofd achterover om haar haar te schikken. Haar borsten steken fier vooruit als ze met twee handen haar krullen tot een staart bundelt. Instinctief kijk ik in de peilloze diepte van haar decolleté. Het lucht me op en ik zucht diep.

Iets verderop kijkt oom argwanend rond.

“We gaan terug, ik hoor verderop nog zwermen,” gromt hij ontevreden.

De hele heuvelrug voor ons gonst inderdaad. Het maakt me bang.

Onnadenkend krab ik aan een steek.

“Niet doen”, gebiedt oom “dat maakt het erger. We gaan terug.”

Martha Liliana en oom zoeken iets. In de schaduw van enkele grote stenen plukt hij blaadjes van een onooglijk plantje.

“Hier, wrijf dat aan je bijensteken.”

Het mildert inderdaad de pijn. Het doet me aan onze vroegere remedie tegen brandnetelprikken op mijn benen denken. Pipi.

“Zal de sjamaan niet op ons wachten?” vraag ik aan Oom.

“De bijen zullen het hem vertellen,” broemt hij, en vertrekt resoluut richting auto. Ik mompel verveeld dat we tijd verliezen.

“Kijk.”

Oom trekt aan mijn mouw.

Hoger op de helling komt een grijze brommende kolk langzaam onze richting uit. Ik haast me bergaf om Martha Liliana bij te benen.

“Alles oké?” vraag ik.

“Prima”, lacht ze terwijl ze haar krullen verder schikt.

Terwijl we naar beneden stappen wiebelen haar borsten ritmisch.

- **Makelu**

zaterdag 22 november 2008

De zon brandt, het zweet druipt van mijn voorhoofd. Verderop onder een boom staat een rechte magere man. Wanneer ik dichterbij ben kijkt hij me kil aan, maar knikt als hij de oom ziet en fluit op zijn vingers. Het geluid ketst tegen de heuvels en verdrinkt dan in de bladeren. Terwijl hij iets onverstaanbaars mompelt wijst hij naar een enorme mangoboorn verderop.

In de schaduw zie ik een figuur. Dat moet de sjamaan zijn, oom is naar hem toegelopen en omhelst hem. De sjamaan gaat zitten en gebaart dat we bij hem moeten komen zitten. Even blijft het stil terwijl sjamaan mij monstert. Hij begint te praten en knikt naar oom om te vertalen.

“Het is goed dat je niet van de industrie bent; totaal gebrek aan respect voor natuur en leven, onderzoekers hebben dat wel.”

Hij bekijkt me, alsof hij me test en vervolgt. “De westerse wetenschap heeft al veel begrepen, waarmee kan sjamaan nog helpen?”

Oom kijkt me aan.

De directe vraag overrompelt me ik had een ingewikkeld kennismakingsritueel verwacht.

Ik schraap mijn keel en vertel over mijn onderzoek naar biodiversiteit en de rol van insecten als graadmeter voor het milieu...

Oom onderbreekt me. “Dat weet hij, hij is benieuwd naar je concrete vragen.”

Ik val met de deur in huis: “Mijn onderzoek zou sneller kunnen vorderen als ik de ontwikkeling van libellen zou kunnen versnellen. Kunt u daarbij helpen?”

Oom vertaalt.

“Dragonflies?” herformuleert de sjamaan verbaasd.

“Yes.” Ik ben perplex. “U spreekt Engels?”

Blijkbaar zijn Martha Liliana en oom even verbaasd als ik.

“Natuurlijk spreek ik Engels,” echoot de sjamaan, “in de States heb ik onze natuurgeneesmiddelen onderzocht. Ik heb ermee gekapt. De Amerikanen wilden onze traditionele kennis stelen. Nu probeer ik dat onderzoek hier zelf te doen. Om me af te schermen spreek ik zogenaamd alleen Makelu, anders wordt het hier een bedevaartplaats voor kruidengelovers.”

Het ijs is gebroken en ons gesprek vlot.

De sjamaan geeft me hints en zelfs recepten. Ik weet niet waarom ik hem vertrouw, ik breng zelfs discreet mijn slinkende hoeveel kamfer ter sprake. Hij lacht en kijkt naar Martha Liliana.

“Ik heb iets beters. Ik zal het je laten bezorgen.”

Oom en Martha Liliana babbelen ondertussen met de andere man en kijken af en toe nieuwsgierig en verrast onze kant op.

“Ik heet Hebet-Fu”, besluit de sjamaan, “je kunt altijd langs komen, dan kunnen we rustig praten.”

